

La deu d'aigua termal

Caldes d'Estrac

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: (08393 Caldes d'Estrac)
Emplaçament La cambra aflorament és a la cantonada nord-oest de l'Ajuntament, davant finca nº 37 del c/ Església

Coordenades:

Latitud: 41.57255
Longitud: 2.52747
UTM Est (X): 460605
UTM Nord (Y): 4602427

Classificació

Número de fitxa 08032 - 119
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Zona d'interès
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Restringit
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Caldes d'Estrac. Plaça de la Vila, s/n (08393 Caldes d'Estrac)

Fitxes associades:

[Banys Termals](#)

[Font dels Banys Termals](#)

[Termalisme](#)

Autoria de la fitxa Octavi Mallorquí Vicens

Data de registre de la fitxa: dj., 12/04/2007 - 02:00

fitxa:

Descripció

L'aigua prové d'un manantial, el cabal del qual és de 232.000 litres per dia, i la temperatura de sortida és de 38,5 °C. Es tracta d'una aigua clorurada sòdica, que per la seva composició i temperatura no cal tractar-la, a diferència de les sulfuroses que sorgeixen a 60°C o més. El treball realitzat per l'Estudi Batlle Mascareñas va permetre tenir un estudi tècnic d'aquest aflorament. Aquesta descripció topogràfica ens diu que es tracta d'una galeria unidireccional orientada segons un eix N330°, al final de la qual hi ha la cambra d'aflorament d'aigües del manantial. A la banda de llevant (N60°) d'aquesta cambra n'hi ha una altra en disposició més elevada, que comunica amb l'exterior a través d'una obertura vertical. La galeria d'accés a la cambra del manantial es divideix en dos trams, el tram sud i el nord. El tram sud de la galeria presenta el seu accés al davant de la porta nord dels banys, al costat de la font termal (foto 3). S'hi accedeix per una finestra de reduïdes dimensions que dona directament a la galeria, que presenta una longitud de 18m fins al tabic que la diferencia del tram nord, de dimensions més reduïdes. La secció d'aquesta galeria és de 0,60m d'amplada, tot i que en algun sector les concrecions existents a les parets laterals l'estrenyen lleugerament. L'alçada es variable des dels 2,70m de l'entrada fins al 1,50m a tocar del tram nord. El revestiment lateral és discontinu i el de la volta, té forma d'arc de punta en alguns dels seus trams. La solera està revestida igualment per les concrecions calcàries que ha anat dipositant l'aigua termal. Està ocupada parcialment per una banqueta lateral i per una canonada que és la que condueix l'aigua des de la presa del tabic fins a l'exterior. El tram nord de la galeria, a continuació de l'anterior, separat com ja s'ha esmentat per un tabic d'obra amb un orifici de pas que actua de presa de l'aigua a mode de magatzematge. Presenta una llargada de 8,30m fins a l'inici de la cambra d'aflorament d'aigua del manantial. La secció es va estrenyent lleugerament des dels 0,53m. de l'inici fins a ls 0,40 a l'entrada de la cambra. L'alçada és de 0,90m des de la solera fins a la volta de revestiment, construïda posteriorment a l'excavació de la galeria per tal de protegir-la dels desprendiments del sostre natural. El revestiment lateral es continuat fins a la cambra. La solera, igual que l'anterior tram, està ocupada parcialment per una banqueta lateral i per una canonada. La cambra del manantial (fotos 1 i 2) té una pre-cambra de reduïdes dimensions, diferenciada de la cambra més gran per un tàbic en arc. Presenta una llargada de 1,10m i una alçada variable entre els 1,70m i 2,20 m. L'amplada també oscil·la entre els 0,50m i els 1,40m. La cambra, pròpiament del manantial, revestida pràcticament en la seva totalitat (excepte per sota del nivell de l'aigua), té una alçada total de 4,30m. L'amplada varia entre 1,40m i 0,40m. El sostre queda a 1,80m del paviment del carrer. Enlairada uns 2m respecte a la solera de la cambra del manantial es localitza una cambra lateral, que comunica amb aquesta mitjançant una finestra d'obra amb arcada i amb l'exterior mitjançant una obertura quadrada amb tapa a la volta, que dona a una petita pre-cambra, i aquesta al carrer mitjançant una obertura quadrada amb tapa de formigó a nivell de la rasant del paviment del carrer, situada a la cantonada NO del darrera de l'Ajuntament. La cambra es revestida d'obra pràcticament en la seva totalitat, excepta en la solera on es pot observar la roca. El límit N60° està constituït per un mur tabicat, que tapia l'antiga galeria que, amb direcció vers la riera, donava sortida a les aigües termals i les conduïa als antics banys.

Observacions:

L'any 1952 el Dr. Maggioni va fer la següent descripció de les aigües termals de Caldes (traduït al català): "són aigües, incolores i inodores, amb el sabor de potables quan estan refredades. Al sortir de la font són calentes (38,5°C), toves, que desprenen nombroses bombolles de gas nitrogen fins i tot quan fa hores que es troben refredades. Són olioses al tacte, dissolen bé el sabó i couen bé els llegums. El volum per minut és de 150 litres. El principi químic que es presenta en major quantitat és el clorur sòdic, trobant-se també: bicarbonat ferrós, fosfat sòdic (3cg) i varis bicarbonats (0,50cg). La suma total de components minerals puja a 70mg per litre, per la qual cosa ha de ser classificada com oligo-metàl·lica-termal-azoada. L'ús principal que s'ha fet de les aigües és en forma de banys, però també s'usen en begudes i segons sigui la malaltia tindrà una o altra indicació, o varies a la vegada. Usades

en begudes, convé començar per terços de got repetits tantes vegades com sigui necessari, produeix eructes insípidos, acceleració de la digestió, retard de l'exoneració de ventre en els sans, i faciliten l'evacuació en els malalts si es prenen a partir de dos gots en endavant, sent digne d'observar que els naturals del país prenen varis gots de cop quan volen purgar-se. Faciliten els canvis secretoris i excretoris, augmenten la son, donen vigor corporal, ocasionen un millorament de totes les energies vitals orgàniques i suavitzen la pell a causa de la seva qualitat oliosa. Respecte a l'aparell respiratori, calmen els espasmes bronquials, faciliten l'expectoració i, diuen els naturals, que si durant la tardor beuen una novena de dies aigua, no pateixen de dolor de pit durant l'hivern. A l'estómac el seu efecte és antiespasmòdic, eupèptic. El suc gàstric descompon els bicarbonats originant clorur sòdic i anhídrid carbònic, que augmenten la capacitat digestiva, facilitant la gana i vigoritzant les energies nervioses. Hi ha encara un parell més d'aplicacions d'aquestes aigües termals, vulgaríssimes però molt útils: la de la neteja personal i la que una i mil vegades han de beneir les dones de la localitat, sobretot a l'hivern, quan al safareig municipal poden netejar les seves robes sense que les seves mans pateixin les famosos nafres que, per tocar l'aigua freda, en altres poblacions s'observen". (Batlle, 1985:92). A la dècada dels 90 es van fer estudis més acurats sobre les aigües de Caldes: - L'estudi Batlle Mascareñas va fer un Estudi hidrològic i tècnic de l'aflorament i aixecament topogràfic del terreny. - La facultat de Medicina de la Universitat Complutense de Madrid va fer un estudi de la qualitat de les aigües. - I l'Estudi Oliver Rodés, va fer un estudi químic sobre els components de l'aigua.

Història

Hom creu que ja els romans gaudiren del termalisme, però no és fins segles més tard, en època medieval, que es comença a documentar l'ús de les aigües de Caldes d'Estrac per a fins terapèutics. La construcció d'un hospital al segle XIII va tenir la seva raó de ser en les aigües calentes de Caldes. Al segle XVIII comença un estira i arronsa entre Església i Ajuntament sobre qui tenia la propietat de l'aigua i el repartiment que se n'havia de fer. Finalment es signà un document que, entre d'altres coses, garantia que els caldens podien gaudir gratuïtament de l'aigua. És a partir del segle XIX, amb la propietat municipal, quan es comença a popularitzar l'aigua termal fora de la vila. La urbanització de la Santema, creada pel fondista Francesc Riera, a imitació de l'anglesa Bath, per als clients dels balnearis, n'és un bon exemple. El 1818 es construeixen els nous banys.

Bibliografia

AA.DD. (1995). Fotografies Antiques de Caldes 1870-1962. Arrels Cultura. Caldes d'Estrac. BATLLE, A. (1985). Caldes d'Estrac o Caldetas: un vell plet. Ajuntament de Caldes d'Estrac. Caldes d'Estrac. CARNÉ I CABRÉ, J.(1995). Pla especial de protecció del patrimoni arquitectònic. Document Refós. Ajuntament de Caldes d'Estrac. Caldes d'Estrac. CARRERAS I CANDI, F. (1911). Geografia General de Catalunya: descripció política, històrica i social. Vol. I. Barcelona, 1911. GRAU MOLIST, L. (2004). L'estiueig a Caldes d'Estrac. Una aproximació. Caldae Aquae Núm. 2. Ajuntament de Caldes d'Estrac. Caldes d'Estrac. LUQUE I DÍAZ, J. E. (1966). Estudio jurídico y dictamen sobre la propiedad del establecimiento de aguas termo-medicinales llamado Baños Nuevos de Caldetas. Barcelona. MARZAL, J. (1999). Caldes d'Estrac. Vila d'aigua calenta i aigua salada. Breu història il·lustrada. Arrels Cultura. Caldes d'Estrac. SALARICH I VERDAGUER, J. (1881). Apuntes sobre los antiguos baños y celebradas aguas minerales. I fasc. 8º. Barcelona.

